

Ilustrovani »Narodni koledar« za leto 1903. Uredil in izdal Dragotin Hribar v Celju. Tega elegantnega koledarja je izšel XIV. letnik. Razen strogo in običajno v koledar spadajočih stvari obsega še po vsebini jako raznovrsten zabavni del z životopisi, pesmimi, povestmi i. t. d. Diči ga poleg tega več spisom primernih, pa tudi drugih lepih slik. Elegantno vezan stane koledar 1'50 K, broširan pa 1 K.

Vladimir Nazor. Živana. Mitički epos u devet pjesama (1898—1901). Zadar. Nagradjena štamparija Vitaliana. 1902. M. 8°. 132 strani. V novejšem času se je oglasilo v hrvaški poeziji nekaj novih pesnikov, katerim je tekla zibelka v Primorju in v Dalmaciji. Med poslednjimi zavzema kot epik ugledno mesto Vladimir Nazor, ki nam je podal v zbirki »Slavenske legende« lepo kitico epskih pesmi, zajetih iz stare pradobe slovanske. V pričujoči knjigi opeva v devetih pesmih prirodne prikazni, katere se vrše preko zime, spomladi in poletja do nove zime. Kakor nam pesnik vsebino v »pristopu« sam objavlja in kakor se da posneti iz beležk na kraju knjige, je »Dafina« seme slovanskega stebela, ki pade jeseni na nemljo in ostane črez zimo v blatu in snegu; spomladi se raztopi sneg in izpod njega pririje prva klica, iz katerih ponarastejo nežno deblo in popki, ki se razvijajo ob rosi in solnčni toploti. Cvet stebela razsuje pelud in pod deblom počiva slovanski svet ter uživa sladki vonj cvetja, dokler ne dozori plod, za katerim teže smrtniki, da jim ublaži večno hrepenenje, od katerega ginejo ljudje. To misel je razpredel na široko v devetih pesmih, v katerih nastopajo mitološke figure staroslovanske kot simboli prirodnih sil, a poleg se omenjajo razni slovanski narodje in njih usoda v teku stoletij, dokler se niso pokristjanili, a tedaj se je izpremenil boj med raznimi prirodnimi silami v boj med satanom in Bogom. — Delo je spisano v različnih verzih, večinoma brez stalnega števila zlogov in brez rime. Jezik je bujen, podobe slikovite, a odkritosrčno očitujemo, da nam ni moglo delo vzbuditi zanimanja, ker se nam zdi posezanje v mitološko dobo nič manj nego času primerno in ker nam iz vsega dela ni jasno, kaj je bila pri popisu teh prirodnih sil vodilna misel za sedanjost.

R. Perušek.

Inje. Rikard Katalinić-Jeretov. (God. 1887.—1902.). Zadar 1902. Vlastitom nakladom. Tisak C. Albrechta (Jos. Wittassek), Zagreb. M. 8°. 152 str. Odkar so izšle glasovite »Poezije v prozi« Ivana Turgenjeva, začele so se tudi v drugih, posebno manjših književnostih slovanskih pojavljati slične črtice. Saj je res pesniku, ki se noče truditi, da bi svoje aforizme odel v vezano besedo, taka oblika najpripravnejša, izraziti krepko in jedrnato hipne duhovite strele ali čuvstva. To obliko bi primerjal malim nežnim fildžanom, iz katerih se srče vonjava kava ali pa srebajo slaščiče. Zato pa morajo biti tudi stvari, katere nam ponuja pesnik v taki obliki, res slaščice, ki se odlikujejo s svojim parfumom. V hrvaški književnosti se je poskusilo v tem žanru več književnikov, med katerimi se odlikuje Fr. Mažuranić s svojim »Liščem«. Tudi mladi a plodni pisec R. Katalinić-Jeretov je zbral svoje črtice ter jih izdal pod naslovom »Inje«, kar pomenja to, kar slovensko »ivje«, in s tem hotel reči, da so njegove črtice podobne inju, ki zakriva kakor vel realno življenje, pa hitro gine, čim se prikaže solnce. Te poetične črtice kažejo vse iste prednosti in iste slabosti, ki smo jih imeli priliko opazati pri izdelkih tega pesnika v raznih zbirkah. Originalnosti v vsebini in obliki ter globoke duhovitosti nam ne javljajo ti izdelki, pač pa se ogrevamo ob toplih akcentih, s katerimi odkriva

pesnik svoja domorodna in človekoljubna čuvstva, naslajati se o krasnih opisih primorskega zemljišča in podnebja ter diviti se otmeni hrvaščini.

Mnoge predmete so že neštetokrat drugi pesniki obdelali. (»Ljutica« prikazuje dekle, ki se ovija moža kakor kača; »Romanetto« je občinstvu znan iz Leoncavallove opere »Pagliacci«.) Tudi vsakdanjosti srečavamo (»Bevi Kate«, U Zoru, Tragedija etc.). Nekatere črtice so lepo zasnovane, a kvarijo jih posameznosti. »Legenda o majčinem poljubu« je prav lepa, a kvari jo razlaganje, da je Adamov poljub postavil Bog na ustne majčine. V nekaterih prevladuje pesimizem (Magle), ali pa sentimentalnost, ki ni vedno upravičena. Posebno pomiluje pesnik dekleta, ki se pogube, a ne pomisli, da niso vedno le zapeljivci krivi, nego po njegovih lastnih spisih silijo dekleta sama v nesrečo. Rodoljubje zavaja pisatelja v pristransko sodbo o tujcih (n. pr. »Nekoč i sada«). — Najnaravnejše so ter se čitatelja najglobokeje dojemajo one slike, ki nam predočujejo narodnostne prilike v Primorju, gnev nad izrodi, ognjevito ljubav do domovine in do človeštva, plemenitost mišljenja (n. pr. Sretio sam, Smije handžar, Pjesmi živog naroda, Šarov, Demonski cjelov). Pesnik priporoča svojim rojakom resno delo (Mravi), ponos (Lav). Vsebina je zelo mnogovrstna in osvedočeni smo, da bod vsak čitatelj zadovoljen z veliko večino črtic knjigo položil iz roke, ker se gladko čita in kažejo črtice plemenito srce pisateljevo.

R. Perušek.

Rat Hrvata s Magjarima godine 1848—9. Naklada Dioničke tiskare u Zagrebu. 1902. Pisatelj te zgodovinske razprave pripoveduje v poljudnem slogu vojaške operacije avstrijske vojske l. 1848.—49. proti Ogom. Knjiga je namenjena ljudstvu; pisatelj ne razpravlja raditega zamotanih političnih razmer, ampak navaja le suhoparno fakta, katera včasih razvršča brez vsake notranje zveze. Ta knjiga popolnjuje nekoliko tudi znano zgodovinsko razpravo: Hrvatski pokret g. 1848. V ospredju vseh dogodkov stoji junaška postava bana Jelačića, rešitelja monarhije v onih nevarnih časih, zato je tudi popolnoma prav, da nas predgovor seznanja z življenjem tega slavnega Hrvata. Sredi decembra 1848. l. se je začela vojna z Ogrji. Tu začenja neimenovani pisatelj opisovati čine hrvaških vojakov, slika Jelačićevi zmagi pri Babolni in Mooru in svečani njegov vohod v Budim-Pešto. Glavni poveljnik avstrijske vojske, knez Windischgrätz, je vedno zavidal generala Jelačića radi njegovih krasnih uspehov, zato mu je zapovedal po predaji glavnega ogrskega mesta, da mora svoje Hrvate uvrstiti v različne polke, meneč, da s tem prepreči nadaljnje Jelačićeve uspehe. Dočim se pisatelj prej ni veliko oziral na dogodke v drugih krajih Ogrske, ampak je samo sledil Jelačiću v Budim-Pešto, se zanima sedaj za vse operacije, pri katerih sodelujejo Hrvati. Omenja praske na severni Ogrski, na Sedmograškem, v vzhodni Ogrski, stališče Srbov, bitke okoli Komorna, revolucionarno gibanje Košutove stranke, ravnanje Jelačićevo v južnozahodni Ogrski in skupno prodiranje avstrijsko-ruske vojske proti ustaškim četam, ki so se morale pri Vilagosu vdati. Knjiga, ki jo krasi 16 slik, ne prinaša nič novega, ampak je samo stvor iz različnih tiskanih virov.

Fr. Komatar.

Do sedaj neznana slovenska knjiga. V ljubljanski licejski knjižnici se nahaja pod sign. II. C, g, 23.870 »Buque sa brati, inu moliti Slavenskem shovnirjam na Shtajerskemu, Koroshkemu, inu Kraynskemu ommislene. Na Dunaju. Stiskane per Christianu Grošerju 1799«. 16^o, 189 + 3 str. — Knjižica je brez sumnje prevod iz nemščine; jezik in pravopis